

מתנה ותובנה גאוה למול הכרת הטוב

שיעור מס'
13

| רציונאל

הקב"ה העניק לכל אחד ואחת מאיתנו מתנות רבות בדמות כישורים, תכונות, יכולות ואף תנאים פיזיים. חובה להכיר במתנות אלה לשם השפעה על העולם. על האדם להכיר טובה לה' שנתן לו מתנות אלה ולהשתמש בהם לשם התכלית שלשמה הם נתנו. מאידך, יש להיזהר מאד מלהתגאות בהן ולייחס אותן לעצמנו. הנהגה זו, של הוקרת תודה מביאה לידי שמחה ועשייה ולא לידי גאוה והתנפחות.

ביהדות הגאוה והגדולה היא לחי עולמים ולכן כל גאוה הקשורה לשם שמים היא חיובית. להגבהה וגאוה יהודית. לפי החסידות מוסבר כי פרשות בהר ובחוקותי מצביעות על שני קווים בעבודת הבורא: מובנו הרוחני של "בהר" הוא הגבהה והתנשאות, ללמדנו, שפעמים יהודי צריך לנהוג בתוקף וברוממות - "ויגבה לבו בדרכי הוי'". כך למשל, בעמדו לפני ניסיון עליו להיות עז כנמר, לנהוג בעצמה ובעוזות ולא להיבהל ולסגת, בכדי שיוכל להתגבר על הניסיון. לעומת זאת, "בחוקותי" משמעו, שמירת חוקי התורה מתוך התבטלות. יהודי מקיים את חוקי התורה כגזירת מלך שאין לו רשות להרהר אחריה, גם כשאין הוא מבין את הטעם לכך, ואף כשהדבר בניגוד להיגיון ולשכל האדם (על-אף שקונוטציית המילה "ענוה" היא תמיד חיובית, כשם שניתן לנצל גאוה לטובה, כך ניתן לנצל את הענוה לרעה: "יש מי שמנצל את הענוה לרעה. הוא שפל בעיני עצמו שלא לעשות מצוות" (כתר שם טוב)).

| מטרות השיעור

- < להכיר בתכונות, חזקות, נתונים ויכולות שקיבלנו כמתנות מה'.
- < להבין כי התגובה הראויה למתנות הללו היא הכרת הטוב
- < להבין כי המתנות נתנו לי כפיקדון ועליי למלא באמצעותן את שליחותי בעולם.
- < להכיר את מגרעות הגאוה.
- < לברר את מקומה של הגאוה והענוה בעבודת ה' של יהודי.

| הגדרה דידקטית

קיבלתי מהקב"ה מתנות כפיקדון ועלי להוקיר תודה ולהודות.

| הרחבת ההגדרה הדידקטית

קיבלתי מהקב"ה מתנות כפיקדון: כשרונות, תכונות, חזקות, יכולות **ועלי להכיר תודה** - **להודות** לקב"ה, הנותן, ולנתב זאת לעשייה חיובית ושמירת מצוות, ולא חלילה לגאוה. יחד עם זאת יש מקום למשהו מן הגאוה בעבודת ה', במקרים מסוימים.

| הכנה ואביזרים

- < אריזת מתנה ותגובות - לצילום כמספר הבנות וקיפול, ניתן להוסיף סרט מתנה על כל "אריזה" (נספח 1)
- < הדילמה של נפוליאון - למורה (נספח 2)
- < פתגמים ואירועים - לצילום כמספר עותקים כך שיהיה ניתן להעבירם בסבב (נספח 3)
- < טבלת אייקונים - לצילום כמספר הזוגות בכיתה (נספח 4)

| אביזרים נוספים

- < סרטי מתנה לקישוט - רשות
- < דף ממו

מבנה השיעור >>>>>>

15 דק'	פתיחה: מתנה ועניינה/ מליאה
7 דק'	פעילות 1: המתנות שלי/ יחידני
5 דק'	פעילות 2: הצד השלילי שבגאווה-סיפור
10 דק'	פעילות 3: צדדים חיוביים במשהו מן הגאווה
8 דק'	סיום: בהר-בחוקותי / זוגות, מליאה

<<< מהלך הפעילות

פתיחה: מתנה ועניינה/ מליאה | 15 דק' ⌚

מחולקת לכל בת אריזת מתנה, שעל גביה שני סגנונות של תגובות. המורה בוחרת שתי בנות וכל אחת מקריאה תגובה אחרת בפני כל הכיתה (נספח 1) תגובה אחת מבטאת גאווה וישות, ואילו השניה הוקרה, הערכה והכרת הטוב.

| נק' לדיון

- < מה מאפיין כל סוג של תגובה? ניתן להוכיח ולהביא ציטוט.
- < על מי מושם הדגש בכל סגנון תגובה?
- < מה ממוחק בתגובה המבטאת גאווה?

| גוף השיעור

פעילות 1: המתנות שלי/ יחידני | 7 דק' ⌚

כל תלמידה מקבלת דף ממו ועליה לכתוב בו 5 מתנות (תכונות, כישרונות, נתונים כלשהם) שקבלה מהקב"ה.

אמנם קיים קושי מסוים אצל הבנות להעלות דברים כאלה על הכתב, אך חשוב שהמורה תעודד אותן לעשות זאת, היות ובתוך תוכה, כל בת מודעת למתנות אלה, והשאלה היא רק... מה עושים איתן.

המורה מבקשת מכל בת להכניס את הדף לתוך מעטפת המתנה. ולחשוב אל מול עצמה, מהו סגנון התגובה שלה למתנות אלה. האם גאווה (אפילו סמויה, שלא מתבטאת בלבוש חיצוני) או לחילופין הכרת הטוב.

| נק' לדיון

- < מדוע העניק לנו הקב"ה מתנות אלה?
- < מה ראוי שנעשה איתן ולא יזיה מטרות רצוי שנשתמש בהן?

הקב"ה העניק לנו "מתנות" בכדי לעשות את המקבל שליח לתת לעולם ממתנותיו לאחרים. אם האדם מתגאה ומתנפח הוא לא רק ממוחק אלא גם כפוי טובה ומועל בתפקיד שניתן לו.

חשוב לתת לתלמידות תחושה של שליחות. אם ה' העניק לי כשרון מסוים הדבר מצביע על רצונו ממני, ובכך עלי להתמקד בעשייה

סיכום ביניים

הקב"ה העניק לכל אחת מתנות רבות בכל התחומים. חובה להכיר במתנות אלה ולדעת שהן קיימות, לשם הכרת הטוב וניתובן לשליחות ועשיה חיובית. הדבר היחידי השלילי הקשור לידיעת המעלות הוא גאווה. היותנו "שליחות".

5 דק' ⌚

פעילות 2: הצד השלילי שבגאווה - סיפור/ מליאה

המורה מקריאה את "הדילמה של נפוליאון" (נספח 2)

10 דק' ⌚

פעילות 3: צדדים חיוביים ב(משהו מן הגאווה)/ מליאה

האם הגאווה פסולה לחלוטין? האם לפעמים לא צריך להשתמש בה? בכיתה מועברים פתגמים/אירועים שונים (נספח 3), הם נקראים בזוגות, כך שכל זוג מספיק לקרוא כמה מהן.

נק' לדיון

< האם הגאווה פסולה לגמרי?

< מהם המקרים בהם מותר להשתמש בגאווה? (כשהיא לא הגאווה של הישות אלא גאווה לשמו של ה')

< האם מדובר על גאווה ממוש? או על חלקיק קטן ממנה? מדוע?

8 דק' ⌚

סיום: בהר-בחוקותי / זוגות, מליאה

כל זוג מקבל טבלה של אייקונים (נספח 4), [בסגנון סמיילים של הודעות, ווצאפ וכד'], ועליו לבחור אייקון אחד המבטא גאווה, ואחד המבטא ענווה והתבטלות. את האייקון הנבחר של כל זוג מדביקים על הלוח.

או: ניתן לצלם את הטבלה בהגדלה, לתלות על הלוח ולבחור את האייקון המתאים לכל מידה יחד.

האייקון המתאים ביותר לגאווה יהיה הר, והמתאים ביותר להתבטלות יהיה עבד/ציות לחוק. המורה מבקשת מהתלמידות לחשוב על זוג פרשות בתורה שבו הוצמדו שתי פרשות עם שני האייקונים שלכאורה מנוגדים. מדובר בפרשות "בהר-בחוקותי", וכמו שהרבי מדגיש, תמיד יש נקודה הרומזת על קשר בין שתי פרשות מחוברות.

פרשת "בהר" נקראת כך, ולא "בהר סיני" המבטא התבטלות. המשמעות היא התנשאות.

פרשת "בחוקותי" - מבטאת ציות למצוות שהן בעיקר חוקים, מתוך התבטלות וקבלת עול מוחלטת.

והקשר?

התנשאות - בבחינת "בהר", התנשאות מוחלטת היא תוצאה של התבטלות אמיתית, שאין בה מקום למציאות עצמית. שהרי "עבד מלך, מלך" (לעבד בשונה משליח, אין מציאות ורצון משל עצמו) מלכתחילה, העבד הוא מציאות האדון ללא שום כפיה, ואין לו רשות להרהר בשכל (בהבנה והשגה) אחרי החוקים שנדרש לקיים. ואם עבד בטל למלך, הרי שהוא מלך, וההתנשאות והגדולה אינה שלו, כי אם נובעת מהקשר של ההתבטלות שלו עם המלך. (ליקוטי שיחות כב)

לצילום כמספר הבנות וקיפול כאריזת מתנה

אורות וכלים

גם אני קיבלתי מתנה, באריזה גדולה. מחברה נז, איך קוראים לה..? מדוע היא בחרה דווקא בי, לא קשה לדעת, אין מי שמגיע לו יותר ממני, מבין כל בר דעת. אני כל כך טובה, שאין לתאר, האמת, היה מגיע לי אפילו יותר. הברכה? וודאי העתיקה מאיפשהו כמה מילים, האריזה עלתה לה כמה שקלים, כולי תקווה כי אולי בפעם הבאה שנפגש, אקבל באמת את מה שעבורי מתבקש. 	אני לא מאמינה! קיבלתי מתנה. מחברה מיוחדת ומלאת נתינה. ואיך שהיא התאימה את המתנה בתבונה. מן הסתם חשבה טרם הרכישה, מה אוהב, מה שייך, ואיך תהיה ההרגשה. ואני? אולי זה אפילו לא מגיע לי, האמת, לא נראה לי שקיבלתי אותה, בגללי. את מתנת החינם לקבל זכיתי, אך בגלל האופי של חברתי, אין לי מילים, אני מלאת הערכה. על כך שאני מוקפת בסביבה שכזו, כולי שמחה.
גם אני קיבלתי מתנה, באריזה גדולה. מחברה נז, איך קוראים לה..? מדוע היא בחרה דווקא בי, לא קשה לדעת, אין מי שמגיע לו יותר ממני, מבין כל בר דעת. אני כל כך טובה, שאין לתאר, האמת, היה מגיע לי אפילו יותר. הברכה? וודאי העתיקה מאיפשהו כמה מילים, האריזה עלתה לה כמה שקלים, כולי תקווה כי אולי בפעם הבאה שנפגש, אקבל באמת את מה שעבורי מתבקש. 	אני לא מאמינה! קיבלתי מתנה. מחברה מיוחדת ומלאת נתינה. ואיך שהיא התאימה את המתנה בתבונה. מן הסתם חשבה טרם הרכישה, מה אוהב, מה שייך, ואיך תהיה ההרגשה. ואני? אולי זה אפילו לא מגיע לי, האמת, לא נראה לי שקיבלתי אותה, בגללי. את מתנת החינם לקבל זכיתי, אך בגלל האופי של חברתי, אין לי מילים, אני מלאת הערכה. על כך שאני מוקפת בסביבה שכזו, כולי שמחה.

/נספח 2 - הדילמה של נפוליאון, מאת: זוהרת כהן/
למורה

יש סיפור ידוע שמיוחס לנפוליאון.

מספרים עליו שישן עם חיליו במחנה. חורף אירופאי, קור כלבים בחוץ, כשלפתע מתעורר מיודענו וחש צמא, פיו יבש.

על מנת להרוות צמאוננו, היה צריך לקום מהמיטה החמה, להתלבש ולצאת אל הקור, כדי להגיע אל הבאר בקצה המחנה.

הוא התכונן להתרומם מהמיטה ואז חשב לעצמו: "רגע, אתה נפוליאון, אתה לא סתם חייל פשוט, האם ייתכן שיצר הצמא יכתוב לך

התנהגות, יגרום לך לקום, להתלבש ולצאת בקור עז החוצה רק כדי לשתות? לא יקום ולא יהיה, אתה נשא כאן!"

הוא נשאר במיטה.

כשהתהפך אל הצד השני, הבזיקה בו מחשבה אחרת: "ואולי... אולי אתה סתם עצלן? אולי אין לך כח לקום באמצע הלילה, לעזוב את

המיטה החמה ולצאת? זה כנראה העניין, מצביא דגול שכמוך, ואל תנסה לעבוד על עצמך בתואנות שווא של משחקי התגברות מטופשים."

כך הפך בדעתו פעם אחר פעם, עד שהגיע לפתרון שנראה טוב בעיניו: הוא קם מהמיטה, התלבש, יצא החוצה אל הקור, הגיע עד לבאר

בקצה המחנה, העיף בה מבט מנצח וחזר למיטה.

<<<

את הסיפור הזה שמעתי פעם בהרצאה מפיו של אדם חכם, לאחר שסיים לספר אותו, הוא שאל את הקהל:

"האם אתם יודעים על מה נפוליאון לא התגבר? איזה יצר הכריע אותו בסופו של דבר?"

{{--ניתן לעצור כאן ולתת לתלמידות לנחש...--}}

הוא חיך אל השומעים וגילה להם:

"יצר הגאווה, רבותי. במילים אחרות - האגו שלו".

זהו הסיפור כפי ששמעתי אותו מפיו המספר, ועם זאת שאהבתי אותו, מצאתי את עצמי מתוסכלת משהו כתוצאה ממנו, הסוף שהמספר

בחר להעניק לו הותיר בי שאלות:

אדם קם בלילה, היה צמא, אבל החליט לשלוט בעצמו ולהתגבר על יצר הצמא. אחר כך הבין שאולי יש בכך כניעה ליצר העצלות והחליט

להכניע גם אותו, מה שבהחלט העמיד אותו בקונפליקט חריג. לאחר מחשבה מצא פתרון שבאמצעותו הצליח להתגבר על שניהם ולצאת

גיבור ובעל עקרונות. והנה, מאתיים שנה לאחר מכן, קם מרצה ובהינף מילה הופך את כל הקערה על פיה? טוען שיצר הגאווה הוא זה

שהכריע אותו?

וכי מה, למען ה', ציפו מנפוליאון לעשות?

ואולי,

היה עליו לקום מהמיטה,

לצאת בקור אל הבאר,

לתת מבט,

לחזור למחנה חזרה,

לא לספר על כך לאיש.

אנחנו היינו מפסידים סיפור מעניין על מאבק בין שני יצרים, אבל הוא היה מרוויח את הצעד הראשון בעבודה על היצר השלישי שלו...

/נספח 3 - פתגמים, אירועים - הצד החיובי שבמשהו מן הגאווה/

יש אדם שמנצל את הגאווה לטוב.
הוא עושה מצוות גדולות, "יגבה ליבו בדרכי ה"
יש מי מנצל את הענוה לרעה.
הוא שפל בעיני עצמו שלא לעשות מצוות"
(כתר שם טוב סי' סח, מתוך אוצר פתגמי חב"ד)

מספרים על אחד מגדולי חסידי אדמו"ר הזקן, שהיה קשה לו לעבור עבירה מפני מידת הגאווה.
הוא אמר לעצמו: "אני, מגדולי חסידי רבי גדול כך כך, אתפתה להסתת היצר הרע? על ידי כך אני עלול
לאבד את מעמדי בין החסידים...
(אגה"ק, ח עמ' שי, מתוך אוצר פתגמי חב"ד)

סימן ראשון בשולחן ערוך של בעל הטורים:
"יהודה בן תימא אומר: הווי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" (אבות פ"ה, מ"כ).
פרט ארבעה דברים בעבודת הבורא יתברך. והתחיל ב'עז כנמר', לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך,
לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה מפני בני אדם שמלעיגין עליו ועל כן הזהיר שתעז
פניך כנגד המלעיגין ואל תמנע מלעשות המצוה. וכן אמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו: "יהי רצון שתהא מורא שמים
עליהם כמורא בשר ודם". וכן הוא אומר לענין הבושה - שפעמים אדם מתבייש מפני האדם יותר ממה שיתבייש מפני
הבורא יתברך, על כן הזהיר שתעז מצחק כנגד המלעיגים ולא תבוש. וכן אמר דוד ע"ה (תהלים קי"ט, מ"ו): "ואדברה
בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש", אף כי היה נרדף ובורח בין האומות היה מחזיק בתורתו ולומד אף כי היו מלעיגים
עליו" [טור או"ח, סי' א (עיי"ש)].

חני נמצאת בדרכה לעיירה נידחת באוקראינה, בכדי לעזור לשליחים לקראת החגים. זמן תפילת מנחה כמעט עובר,
והיא, לראשונה, מוצאת את עצמה קצת... מתביישת. מילא בארץ, אנשים יודעים מהי היהדות ומהי תפילה, אבל כאן,
להעמד באמצע הרכבת ולהתחיל למלל, להתפלל ולהשתחוות?
הזמן דוחק, השמש נוטה על צידה וחודרת לעומק הרכבת, והיא נזכרת: "הווי עז כנמר", אין כאן מקום לבושה.
להפך, קצת גאווה יהודית לא תזיק.
היא מחפשת את הסיידור הקטן שבתא הצדדי של המזוודה, מוציאה אותו, ומתחילה להתפלל מבלי להוציא
את עיניה מהסיידור. כן, מבלי לפזל על איש מהסובבים. היא עושה מה שעליה לעשות, והם, שיחשבו אפילו את
המחשבות הפרועות ביותר...

נספח 4 - אייקונים/

פסיכיאטר